اشتغال اتباع بیگانه؛ تهدید یا فرصت؟

مریم زنده‌دل
پژوهشگر حقوق کار و تأمین اجتماعی

طبق آمارهـای غیررسـمی در فروردیـن ۱۴۰۱، بالغ بر هفت میلیون مهاجر افغانسـتانی در ایران ساکن هستند. حال که قریب به یک سـال از بازگشت نیروهای شـرور طالبان به سرزمین‌های افغانسـتان می‌گذرد، مهاجرت اجباری، ایـن میهمانان ناخوانده را به ساکنان همیشـگی این خاک مبدل کرده است. آنها در ایران ازدواج می‌کنند، صاحب فرزند می‌شوند و به دلیل قرابت فرهنگی و زبانی با جامعه ایرانی راحت‌تر درمی‌آمیزند. بدیهی اسـت برای ادامه زندگی به شغل نیاز دارند و تن به کارهایی می‌دهند که خود ایرانیـان کمتر به آن رغبت دارند. بدون بیمه و با دسـتمزد خیلی کمتر بـه کار غیرقانونی تن می‌دهند. آمار قابل‌توجهی در حوادث کار به اتباع بیگانه‌ای اختصاص دارد که اغلب به‌صورت غیرمجاز مشغول به کار هستند.

اما آنچه درخصوص اتباع بیگانه ساکن در ایران همواره محل بحث است، اشتغال آنان است؛ آن‌هم در شرایطی که مردم ایران در شـش‌ماهه نخست سـال جاری تورم وحشتناکی را در چندین مرحله تجربه کرده و می‌کنند و نرخ بی‌کاری بیش‌ازپیش افزایش یافتـه و حتی خود ایرانیان نیز در کشورشـان با معضل پیداکردن شـغل مناسـب و مطالبه حداقل‌هـای قانونی مواجه هسـتند. در همیـن بازار رقابتی، نیروی کاری پیدا می‌شـود که بیمه تأمین اجتماعی ندارد، از حداقل‌های قانونی کمتر دریافت می‌کند و این موضوع برای کارفرمای داخل کشـور ایدئال است که از نیروی کار غیرقانونی بهره لازم را ببرد، دسـتمزد کمتـری پرداخت کند و از هزینه‌هـای قانونی که باید بابت بیمه نیـروی قانونی و پرداخت مالیات بپردازد، فرار کند.

حمایت از اشتغال اتباع ایرانی در مقابل پدیده اشتغال غیرمجاز اتبـاع خارجی یکی از عوامل دسـتیابی به اسـتقلال اقتصادی و فرهنگی اسـت و کنترل و سـاماندهی اشـتغال اتباع خارجی در داخـل ایران عـلاوه بر کاهـش معضلات اجتماعی، سیاسـی و اقتصادی موجب فراهم‌آوردن فرصت‌های شـغلی بیشـتر برای هم‌وطنان و جلوگیری از آثار سوء ناشـی از بی‌کاری مانند اعتیاد، طلاق و دیگر آسیب‌های اجتماعی می‌شود.

در همه کشـورها، بـرای اشـتغال تبعه بیگانـه و مهاجران شـرایط و الزامات قانونی در نظر گرفته شده و برای کار غیرقانونی مجازات‌هایـی در نظـر گرفته شـده اسـت. قانون کار ایـران نیز دراین‌خصوص سـاکت نیسـت و مواد ۱۲۰ تا ۱۲۹ ایـن قانون به اشـتغال اتباع بیگانه اختصـاص دارد. اتباع بیگانـه در صورتی می‌توانند در ایران شاغل شوند که روادید ورود با حق کار مشخص داشـته باشـند و همچنین طبق قوانین و آیین‌نامه‌های مربوطه، پروانـه کار دریافـت کننـد. بدون وجـود این دو شـرط کار اتباع بیگانه غیرمجاز و غیرقانونی شـناخته خواهد شـد. مطابق قانون اتباع بیگانه‌ای که منحصـرا در خدمت مأموریت‌های دیپلماتیک و کنسـولی هسـتند، کارکنان و کارشناسان سـازمان ملل متحد و سازمان‌های وابسته به آنها با تأیید وزارت امور خارجه و همچنین خبرنـگاران خبرگزاری‌ها و مطبوعات خارجی به شـرط معامله متقابل و تأیید وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از این قاعده مستثنا هستند.

برای اینکه بدانیم چه کسانی مجاز به کار در ایران هستند، لازم است ابتدا بدانیم تبعه ایرانی چه کسانی هستند. مطابق ماده ۹۷۶ قانون مدنی افراد ذیل تبعه ایرانی محسوب می‌شوند:

کلیه سـاکنین ایران به‌استثنای اشـخاصی که تبعیت خارجی آنها مسلم باشد.

کسـانی که پدر آنها ایرانی اسـت، اعم از اینکـه در ایران یا در خارج متولد شده باشند.

کسـانی که در ایران متولد شده باشند و پدر و مادر آنها معلوم نباشد.

کسـانی که در ایـران از پدر و مـادر خارجی که یکـی از آنها در ایران متولد شـده، به وجـود آمده‌اند (به‌جز اطفـال متولد از نمایندگان سیاسی و کنسولی خارجه).

کسـانی که در ایران از پدری که تبعه خارجه اسـت، به وجود آمده و بلافاصله پس از رسـیدن به ۱۸ سال تمام، لااقل یک سال دیگر در ایران اقامت کرده باشند.

هر زن تبعه خارجی که شوهر ایرانی اختیار کند.

هر تبعه خارجی که تابعیت ایران را تحصیل کرده باشد.

اما منظور از پروانه کار در ماده ۱۲۰ قانون کار، مجوزی است که از سـوی وزارت کار با رعایت شرایط قانونی، جهت اشتغال به کار اتباع بیگانه در ایران صادر می‌شود که شرایط آن نیز در مواد بعدی این قانون پیش‌بینی شده است.

امـا قانون بـرای کارفرمایـان متخلف از این قانـون ضمانت اجراهایـی از قبیل حبـس و جریمه نقدی در نظر گرفته اسـت. مطابق ماده ۱۸۱ قانون کار، کارفرمایانی که اتباع بیگانه فاقد پروانه کار یا با پروانه کار منقضی‌شـده بـه کار بگمارند یا اتباع بیگانه را در کاری غیر از آنچه در پروانه کار آنها قید شـده اسـت، بپذیرند یا در مواردی که رابطه اسـتخدامی تبعـه بیگانه با کارفرما قطع می‌شود، مراتب را به وزارت کار و امور اجتماعی اعلام ننمایند، به مجازات حبس از ۹۱ روز تا ۱۸۰ روز محکوم خواهند شد. علاوه بر این در بند ج ماده ۱۱ قانون تنظیم‌بخشـی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰ مجلس شورای اسـلامی، وزارت کار موظف است کارفرمایانی را کـه اتباع خارجی فاقد پروانـه را به کار می‌گیرند، بابت هرروز اشـتغال غیرمجاز هر کارگر خارجی معادل پنج‌برابر حداقل دسـتمزد، جریمه نماید که در صورت تکـرار این جریمه دوبرابر خواهد شـد. درآمد حاصله نیز به خزانه‌داری کل کشـور واریز خواهد شد.

اما با توجه به اصل ۲۸ قانون اساسـی که به «آزادی انتخاب شـغل به شـرط مغایرنبودن با شـرع و رعایت مصالح و حقوق عمومی» اشـاره دارد، نباید بین اتباع ایرانـی و اتباع بیگانه دارای مجوز کار تبعیضی قائل شـد و باید برای هر دو گروه فرصت‌های شغلی برابر قائل شد. کمااینکه در مقاوله‌نامه‌های بین‌المللی کار نیز تسـاوی رفتار بین کارگران داخلی و خارجی یک اصل به‌شمار می‌رود و کشـورهایی که این مقاوله‌نامه‌هـا را پذیرفته‌اند، باید به آن عمل کنند. حتی در ماده ۱۸۰ قانون برنامه سـوم توسـعه نیز به‌منظـور ایجاد تمرکز در سیاسـت‌گذاری امور اتباع خارجی اعم از آواره، پناهنده، مهاجـر و اتباع خارجی دارای گذرنامه در زمینه ورود، اسـکان، اخراج، اشـتغال و سـایر موارد شورای هماهنگی اجرائی اتباع بیگانه پیش‌بینی شـده است که ریاست آن بر عهده وزیر کشـور است و تصمیمات این شورا پس از تأیید هیئت وزیران قابلیت اجرا دارد.

با توجه به وضعیت سیاسی کشور افغانستان، به نظر می‌رسد اخراج این عزیزان از کشـور راهکار مناسـبی بـرای برون‌رفت از معضل اشتغال غیرقانونی آنها نباشد. علاوه‌براین، با توجه به مرز زمینی طولانی که بین کشور ایران و افغانستان وجود دارد، اخراج اتباع افغانستانی، بازگشت دوباره آنها را به دنبال خواهد داشت و عملا امری بی‌فایده است. لیکن وضعیت فعلی کار اتباع بیگانه در ایران نیز باید به شـکل جدی ساماندهی شود تا از طرفی موجبات سوءاستفاده کارفرما از نیروی کار ارزان بیگانه را فراهم نیاورد و از سوی دیگر امنیت شغلی اتباع داخل ایران را نیز به خطر نیندازد.

اخذ پروانه کار توسـط اتباع بیگانه در ایـران مطابق ماده ۱۲۱ قانون کار شرایطی را دارد:

◆ اول اینکـه مطابق اطلاعـات وزارت کار و امور اجتماعی در میان اتباع ایرانی آماده بـه کار، افراد داوطلب واجد تحصیلات و تخصص مشابه وجود نداشته باشد.

◆ دوم اینکه تبعه بیگانه دارای اطلاعات و تخصص کافی برای اشتغال به کار موردنظر باشد.

- سوم اینکه تبعه بیگانه برای آموزش و جایگزینی بعدی افراد ایرانی استفاده شود و احراز تمامی این شرایط بر عهده هیئت فنی اشتغال است که ضوابط آن مطابق آیین‌نامه‌ای تعیین شده است.

اساسا سیاسـت‌های مربوط به کار و اشتغال در هر کشوری بر مبنای نیروی انسـانی فعال آن کشور تنظیم می‌شود و در صورت ضرورت از اتباع بیگانه جهت پیشـرفت و توسعه در مشاغلی که کارگر داخلی یا به آن رغبتی نشان نمی‌دهد یا اینکه کارگر خارجی بهتر آن شـغل را انجام می‌دهد و یا تخصص بهتری از خود نشان می‌دهد، اسـتفاده و به کار گرفته می‌شـود؛ بنابراین درنظرگرفتن شرایطی برای اشتغال افراد بیگانه در همه کشورها مرسوم است و البته طبق مقاوله‌نامه ۱۴۳ سـازمان بین‌المللی کار نیز «هرگاه از لحاظ منافع کشـور مهاجرپذیر لازم باشـد، این کشور می‌تواند اشتغال به برخی مشاغل و کارها را محدود نماید».

همچنین مطابـق ماده ۱۲۲ افراد ذیـل می‌توانند درخصوص صدور، تمدید و تجدید پروانه کار اقدام کنند:

تبعه بیگانه‌ای که حداقل ۱۰ سال مداوم در ایران اقامت داشته باشد.

تبعه بیگانه‌ای که دارای همسر ایرانی باشد.

مهاجریـن کشـورهای بیگانه خصوصا کشـورهای اسـلامی و پناهندگان سیاسـی به شـرط داشـتن کارت معتبر مهاجرت یا پناهندگی و پس از اخذ موافقت کتبی وزارتخانه‌های کشور و امور خارجه.

همچنین در ماده ۱۲۳ شـرایط اسـتثنائی پیش‌بینی شـده که مطابق آن وزارت کار و امور اجتماعی می‌تواند در صورت ضرورت یا به‌عنـوان معامله متقابـل اتباع بعضی از دول یـا افراد بدون تابعیت را (مشـروط به آنکه وضعیت آنان ارادی نباشـد) پس از تأییـد وزارت امور خارجه و تصویب هیئت وزیران از پرداخت حق صـدور، حق تمدید و یـا حق تجدید پروانه کار معـاف نماید. اما پروانه کار بیگانگان از لحاظ مدت به دو دسـته تقسـیم می‌شود:

۱- پروانه کاری که به مدت حداکثر یک سال است و قابلیت تمدید و تجدیـد را دارد. (ماده ۱۲۴ قانون کار) و ۲- پروانه کار موقتی که مدت آن حداکثر سـه ماه است و به‌طور استثنائی به پیشنهاد وزیر مربوطه صادر می‌شود (ماده ۱۲۶ و تبصره آن).

با لحاظ آنچه در این گزارش نوشـته شـد و بـا درک بحرانی که برای اتباع افغانسـتانی پیش آمده و آنها را وادار به مهاجرت اجباری کرده، باید برای پدیده اشتغال بیگانگان که هرروز به‌صورت غیرقانونی رو به فزونی است، فکری شود، چراکه مطابق موازین و مقاوله‌نامه‌های کار که به آنها اشـاره شد، هر کشوری حق دارد با توجه به منابع و امکاناتی که در دسـت دارد، ساکنان و اتباع خود را ابتدا سـاماندهی کند و پدیده نیـروی کار ارزان غیرقانونی نباید بتواند این موازنه را بر هـم بزند و ضمانت اجراهای قانونی برای کارفرمایـان متخلف که از نیروی کار ارزان و غیرقانونی اسـتفاده می‌کنند، باید تشـدید شـود و نهادهای نظارتی، نظارت بیشـتری به این موضوع داشـته باشـند. با درک پدیـده مهاجرت اجباری افغانسـتانی‌ها و نیـاز آنها بـرای ادامه حیات به شـغل، به نظر می‌رسد لازم است تجدیدنظری در مقوله اشتغال به کار بیگانگان در ایران صورت پذیرد و ضمانت اجراهای آن تقویت شود و بازوی اجرائی آن نیز مشـخص شود بلکه بازار کار ایران درخصوص این معضل از آشفتگی رهانیده شود.

گزارش

وقوع حدود ۴۶ هزار حادثه ناشی از کار در ۱۴۰۰

ایرنا: سـازمان تأمیـن اجتماعی در گزارشـی اعـلام کرد: این سـازمان در سال گذشـته در ۴۵ هزار و ۹۰۴ مورد حادثه ناشی از کار، ضمن ارائه خدمات درمانی و بازتوانی برای بیمه‌شدگان حادثه‌دیده، تعهدات قانونی کوتاه‌مدت و بلندمدت را حسـب شرایط و الزامات قانونی درمورد حادثه‌دیدگان انجام داد.

براسـاس گزارش سـازمان تأمین اجتماعی، این آمارها تنها مربوط به مواردی از حوادث ناشی از کار است که برای برقراری حمایت‌هـای بیمـه‌ای و درمانی به سـازمان تأمین اجتماعی ارجاع شده اسـت و آمار واقعی تعداد حوادث ناشی از کار که به دلایل مختلف بخشـی از آنها هرگز از سوی کارگر یا کارفرما گزارش نمی‌شوند، بیشتر از این آمار است.

با درنظرگرفتن آمار ۱۳ میلیون و ۷۰۰ هزار نفری بیمه‌شدگان مشـمول حمایت‌های قانونی تأمین اجتماعی در حوادث ناشی از کار، ضریب شیوع حادثه ناشـی از کار در سال ۱۴۰۰ در میان این افراد ۳.۳ در هزار نفر بوده که به این معناسـت که به‌طور متوسط به ازای هر هزار نفر از بیمه‌شدگان احتمال وقوع حادثه برای ۳/۳ نفر در سال وجود دارد.

علت بروز ۸۱ درصـد از این حـوادث، بی‌احتیاطی گزارش شـده و ۹۶ درصـد از حادثه‌دیـدگان مـرد و ۵۴ درصـد آنان مجـرد بوده‌اند. بیشـترین فراوانـی نوع حادثه نیـز مربوط به «ضرب‌خوردگی، سقوط‌کردن و لغزیدن و بریدگی و قطع اعضا» به ترتیب با ۲۵، ۱۶ و ۱۰ درصد بوده است.

بیشترین حادثه شغلی مربوط به گروه سنی ۳۰ تا ۳۴ سال

در سـال ۱۴۰۰ و براساس آمارهای سازمان تأمین اجتماعی، بیشـترین حادثه شغلی مربوط به گروه سـنی ۳۰ تا ۳۴ و ۳۵ تـا ۳۹ سـال به ترتیب بـا ۲۳ و ۲۰ درصد و بیشـترین اعضای حادثه‌دیده نیز «دسـت چپ و پا» بـه ترتیب با ۴۲ و ۲۵ درصد بوده اسـت. آمارها همچنین حاکی از آن است که ۸۸ درصد از حوادث ناشـی از کار منجر به «بهبودی کامل» فرد حادثه‌دیده شـده و تنها یـک درصد از حوادث ناشـی از کار منجر به فوت حادثه‌دیده شده است. مابقی حوادث نیز منجر به ازکارافتادگی کلی یا جزئی شده اسـت. گفتنی است براساس آمارهای ملی، حوادث ناشی از کار علاوه بر آنکه تبعات اجتماعی و اقتصادی دامنـه‌داری دارند سـازمان‌های بیمه‌گر اجتماعـی و درمانی را نیز به شـدت تحـت تأثیر قرار می‌دهند و بـا توجه به اینکه بی‌احتیاطی مهم‌ترین دلیل بروز حوادث ناشـی از کار است، به نظر می‌رسـد آموزش کارگران و ارتقای فرهنگ ایمنی شـغلی باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد.

خسـارت هـزاران میلیـارد تومانی حـوادث ناشـی از کار برای اقتصاد کشور

سـازمان تأمین اجتماعی به عنوان مهم‌تریـن و بزرگ‌ترین سـازمان بیمه‌ای کشـور، در زمـان بروز حوادث ناشـی از کار، خدمـات متنوعی بـه بیمه‌شـدگان ارائه می‌دهـد. پرداخت هزینه‌هـای مربوط به درمان و بازتوانی حادثه‌دیدگان، پرداخت غرامت دسـتمزد ایـام بیماری، پرداخت غرامـت نقص عضو، برقـراری مسـتمری ازکارافتادگـی جزئی و کلـی و همچنین پرداخت مستمری به بازماندگان حادثه‌دیدگان متوفی از جمله خدماتی اسـت که سـازمان تأمین اجتماعی به حادثه‌دیدگان ناشی از کار ارائه می‌دهد.

حوادث ناشـی از کار سـالانه هزاران میلیـارد تومان برای اقتصاد کشـور و به تبع آن برای سازمان تأمین اجتماعی هزینه ایجـاد می‌کند و هزینه‌های فردی و اجتماعی آن نیز برای افراد و خانواده‌های حادثه‌دیده غیرقابل محاسبه است که می‌توان با هزینه‌های بسیار کمتر برای ارتقای آموزش و ایمن‌سازی محیط کار، از بروز حوادث ناشی از کار پیشگیری کرد.

در این میان بیمه‌شـدگان مشمول قانون تأمین اجتماعی در حوادث ناشـی از کار، در مواردی چون هزینه درمان و بازتوانی، مستمری ازکارافتادگی جزئی و کلی و نیز مستمری بازماندگان، تحت پوشـش حمایت‌های سـازمان تأمین اجتماعی هستند و نداشـتن بیمه اجتماعی و درمانی می‌تواند تبعاتی جدی برای فـرد حادثه‌دیده و خانـواده وی از حیث هزینه‌هـای درمان و معیشت در بر داشته باشد.

◆ جدول ۴۳۱۶ ◆ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- پایتخـت افغانسـتان- مترسـک- تمایـل ۲- آهنگ‌سـاز و نوازنـده فقیـد بربط در موسـیقی ایرانـی- شـانه، دوش ۳- از رنگ‌هـای اصلـی- باطل‌کننده- زندانبان ۴- واحد طول روسـی معادل ۱۰۶۷ متر- از اجزای پیراهن- ایسـتادن وسیله نقلیه در جایی ۵- حرف ربط- واحد نظامی- هیئت دولت ۶- تعظیم- داسـتانی کوتاه نوشته ماکسیم گورکی - غوزه پنبه ۷- نویسنده کتاب شاپورگان به زبان پهلوی ساسـانی- خداشـناس- بیشـترین حد ۸- پاپوش- دوره‌ای از عمر- جد رسـتم در شـاهنامه ۹- پس از سـپتامبر- خمیده- قهوه‌خانه فرنگی ۱۰- شهری در غرب فرانسه- خوش‌بوکننده شـیرینی- ابزار اضافه قابل‌تعویـض ۱۱- آزاردهنـده و غم‌انگیز- مربوط به هنر- صدای پاره‌شـدن کاغذ ۱۲- رمانی نوشته رضا امیرخانی- در بازار بورس معامله می‌شـود- کوهی در جنـوب تبریز ۱۳-سـازی عربـی- حواله- نوعی تسـهیلات بانکی ۱۴- ساعت دسـت- رمانی از جک لندن، نویسـنده ادبیـات آمریکا ۱۵- فن- خوشـی و خرمی- پهناور

عمودی:

۱- بی‌هوشی- پیروز و موفق- بدگویی ۲- متراکم- انداختن- همسایه لهسـتان و اتریش ۳- بینا- معبد یهودیان- نیای زبان‌های رومی ۴- نوعی حلوا- جزیره ایرانی اسـتان هرمزگان- شـهر صنعتـی و تجاری آلمان ۵- کاشف اشعه ایکس- از پهپادهای ساخت ایران- تمیز ۶- ضمیر متکلم وحده- پرتو- عالم ماده ۷- شهری در مشرق آلمان- تفکر- سنگریزه ۸- گلی زینتی- فرستاده‌شده- پخته‌شده در آب ۹- قلیل- کیفر- مـلازم ۱۰- این بیمـاری منجر به کاهـش آب و املاح بدن می‌شـود- خط تلفن- هنر فرنگـی ۱۱- نابرده رنج میسر نمی‌شـود- محلی- یکپارچه و کامل ۱۲- آوردن- محـل روضه‌خوانی- بـاغ وحش خارجـی ۱۳- الان- سرایت‌کردن- تازه‌بالغ‌شده ۱۴- نشانه مصدر جعلی- از رنگ‌های گرم- طلاق ۱۵- صاف و روشن- فیلمی ساخته فریدون جیرانی با بازی کتایون ریاحی- بازداشتن

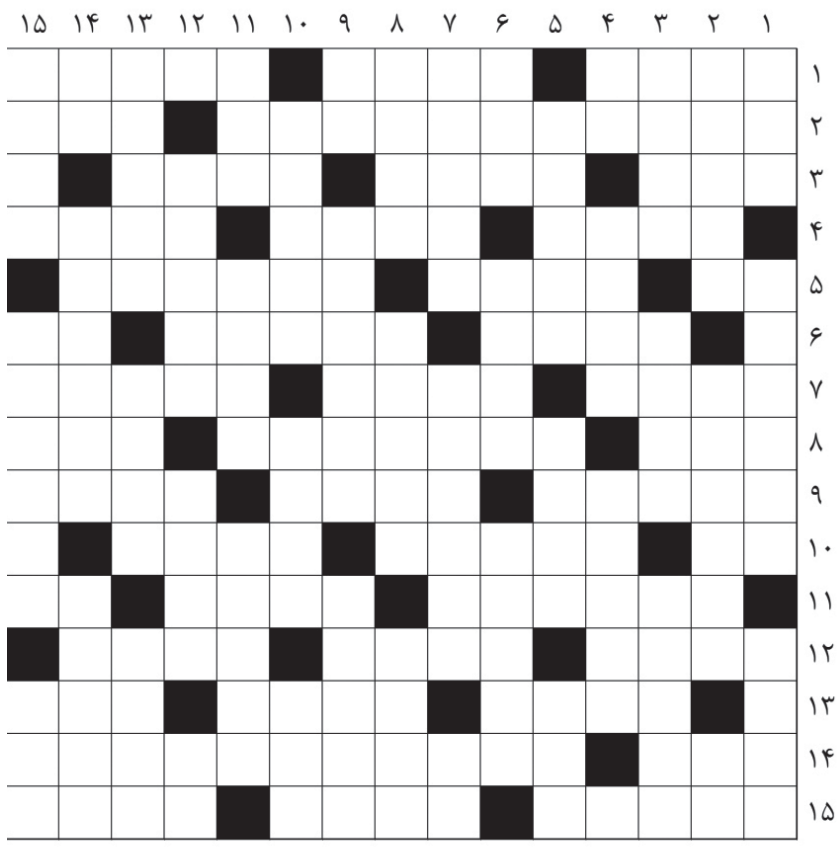

◆ حل سودوکو سخت

۵	۹	۴	۷	۲	۸	۱	۶	۳
۳	۲	۱	۵	۹	۶	۸	۴	۷
۷	۸	۶	۱	۳	۴	۹	۲	۵
۲	۵	۷	۹	۶	۱	۳	۸	۴
۶	۳	۸	۴	۵	۷	۲	۹	۱
۱	۴	۹	۳	۸	۲	۵	۷	۶
۹	۷	۵	۲	۴	۳	۶	۱	۸
۸	۱	۳	۶	۷	۹	۴	۵	۲
۴	۶	۲	۸	۱	۵	۷	۳	۹

◆ حل سودوکو ۳۳۱۱

۷	۵	۲	۶	۱	۸	۹	۳	۴
۴	۹	۶	۵	۳	۷	۸	۲	۱
۳	۸	۱	۴	۲	۹	۶	۷	۵
۲	۷	۴	۳	۸	۵	۱	۹	۶
۵	۳	۹	۱	۶	۴	۷	۸	۲
۶	۱	۸	۷	۹	۲	۴	۵	۳
۱	۶	۵	۹	۷	۳	۲	۴	۸
۸	۴	۷	۲	۵	۱	۳	۶	۹
۹	۲	۳	۸	۴	۶	۵	۱	۷

◆ حل جدول ۴۳۱۵

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
ت	م	س	ق	■	ف	د	ا	ر	م	■	ر	س	ی	م	۱
غ	ل	ا	ب	ا	■	ل	و	ی	ه	■	ا	ح	م	ا	۲
ا	■	ب	ا	ب	ش	■	ر	ت	م	م	ه	ا	■	س	۳
ب	غ	ر	■	ک	ی	م	ی	م	■	د	ن	ب	د	ه	۴
ن	ل	ل	ر	ت	س	و	ل	■	ا	ی	م	ی	ر	■	۵
■	ی	ش	ی	ا	م	ن	■	ه	ر	و	ا	■	و	م	۶
ت	ت	ا	م	ش	■	ت	ر	و	ش	م	■	ت	ا	و	۷
ه	ج	ه	ل	■	د	ر	و	ک	ا	■	ه	و	ز	ج	۸
م	و	ی	■	ش	ی	ا	س	ا	■	ا	م	ن	ه	ر	۹
ت	ی	■	ر	ک	ش	ل	■	ی	ت	و	ک	ل	م	■	۱۰
■	د	م	ا	س	ب	■	ا	د	ا	ر	ف	■	ا	ل	۱۱
ل	ی	ز	ن	ت	■	د	ن	و	ر	ا	■	ه	ل	ل	۱۲
ا	■	د	ن	ه	ر	و	ف	■	ی	ق	ا	ب	■	ز	۱۳
ل	د	و	د	■	ج	ر	ا	و	خ	■	ل	ا	پ	ا	۱۴
ه	ز	ر	ه	■	ل	و	ل	ک	ی	■	ا	ک	ی	م	۱۵

◆ سودوکو سخت ۳۳۱۲

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

		۷			۱	۲	۹	
		۳	۶	۹				
۵					۲			
۳		۹				۵	۷	
۷								۲
	۵	۴				۱		۹
			۸					۴
				۲	۹	۳		
	۸	۲	۵			۹		

◆ سودوکو ساده ۳۳۱۲

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

		۳				۵		
۸						۱	۷	
۷	۵	۱		۲				۹
			۳			۸		۴
	۴	۹		۱		۲	۵	
۳		۵			۹			
۹				۶		۴	۳	۷
	۶	۴						۸
		۷				۶		